

KS. REMIGIUSZ KRÓL

Obecność Ducha Świętego w Jezusie Chrystusie

1. ANUNCJACJA DUCHA ŚWIĘTEGO

Obecny Rok Pański 1998 jest rokiem Jubileuszowym, który w sposób szczególny został poświęcony Duchowi Świętemu i Jego uświęcającej obecności wewnątrz Wspólnoty uczniów Chrystusa¹ Cały Kościół nie może się przygotować do przeżycia tego roku inaczej, jak tylko w Duchu Świętym²

Znaczące etapy we współczesnej refleksji teologicznej nad naturą i działaniem Ducha Świętego wyznaczył Sobór Watykański II³ Podniósł on potrzebę ożywienia nauki o Duchu Świętym⁴ Papież Paweł VI powiedział, że: „Po Chrystologii, a zwłaszcza eklezjologii Soboru winno nastąpić nowe studium i nowy kult Ducha Świętego, właśnie jako nieodzowne dopełnienie nauczania soborowego”⁵ W tej współczesnej refleksji nad naturą i działaniem Ducha

¹ Tertio Millennio Adveniente (List apostolski Jana Pawła II o Wielkim Jubileuszu Roku 2000). Watykan 1994 nr 45.

² Dominum et Vivificantem (Encyklika Jana Pawła II o Duchu Świętym) nr 51.

³ Y.M.J.Congar. Wierzę w Ducha Świętego. T.1. Warszawa 1995, s. 227-234.

⁴ Sobór Watykański II. Tekst Polski. Poznań 1986.

⁵ Encyklika Dominum et Vivificantem. Wiodące tematy soborowej pneumatologii znajdują się według A.M. Kothgassera w następujących dokumentach: Duch Święty w tajemnicy Trójcy Świętej - KK 1-40; 51; 69; DE 2; KO 12; 17; DM 2-4; 15; kdk 5; 15; Działanie Ducha Świętego w historii i historii zbawienia - KK 4; 19; 21;41; 59; DK 22; KDK 11; 22; 24; 26; 37; 44; Obecność i działanie Boskiej Pneumy w Ludzie Bożym - KK 9; DE 2; 4;15; DM 15; KDK 15; 38; 45; Chrystus a Jego Duch - KL 5; KK 4; 7; 14; DM 4; Wcielenie, Zesłanie Ducha Świętego i Kościół - KK 4; 8; DM 4; Duch Święty a Maryja - KK 52; 53; 56; 59; 63; 64; 65; DK 16; Duch Święty jako zasada Życia Ciała Chrystusa - KK 7;17; 21; DB 11; DA 3; 29; DM 7; 9; DK 1; Duch Święty a uświęcenie Ludu Bożego jako współudział w namaszczeniu Chrystusa przez Boską Pneumę - KL 5; KK 7; DK 2; 5; Działanie Ducha Świętego a wierność Chrystusowi w Tradycji i nauczaniu Urzędu Nauczycielskiego Kościoła - KK 25; KO 5; 8 -10; 11; Różnorodne działanie Ducha Świętego w rozmaitych grupach „posługi” i „charyzmaty”, Ludu Bożego - KK 4; 7;12;13; 21; 27; 30; 32; 37; 44; 45; DE 2; DZ 8; 12; DFK 10; KO 5,8; DA 3-4; 23; 30; DM 4; 7; 23; DK 5; 9;13;15;18; KDK 22; 28; Znaczenie Kościołów partykularnych a jedność w Duchu - KK 12; 13; 23; 25; 26 49; DK.W 2; DE 2; 6; 14; DB 11; KO 10; DA 3; DM 4; 19; Kościół jako sakrament, znak i narzędzie zbawienia i wewnętrznego złączenia z Bogiem i jedności całej ludzkości w Duchu Świętym - KL 26; KK 1; 9; 48; DM 5; KDK 5; Duch Boży nieustannie odnawia Kościół KK 8-9; 48; DK 22; KDK 21; 33; Misja i ewangelizacja a działanie Ducha Świętego DM 3-4; 24; Poszukiwanie ekumenicznej jedności w Chrystusie przez Ducha - KK 15; DE 1-3 Duch Święty a liturgia - KL 6; 28; KK 50; 58; 59; DA 3; DK 2; 5; Duch Święty jako dopełnienie historii zbawienia - KK 6; 48; 49; 50 Duch który jednoczy. Zarys pneumatologii. Lublin 1998 s. 17-18).

Świętego znajduje się także encyklika Jana Pawła II „Dominum et Vivificantem”⁶ oraz List apostolski Jana Pawła II o Wielkim Jubileuszu Roku 2000. W tej współczesnej refleksji teologicznej nad Duchem Świętym znajdują się także liczni teologowie⁷ i ich twórczość teologiczna.

Pisząc o Duchu Świętym w Jezusie Chrystusie nie można przemilczeć tego na co zwraca uwagę papież w Encyklice *Redemptor Hominis*, iż w historii ludzkiego zbawienia centralną postacią jest „Odkupiciel człowieka Jezus Chrystus jest (on) ośrodkiem wszechświata i historii”⁸

Dobrym dopowiedzeniem do tej myśli będą słowa A. Krupy z artykułu pod tytułem „Duch Święty w Jezusie Chrystusie”⁹ w którym czytamy, że „wszystko, co działo się przed Nim (chodzi o Jezusa), było przygotowaniem Jego przyjścia na świat, wszystko zaś, co nastąpiło po Jego wniebowstąpieniu, jest tylko ponawianiem tajemnicy, która się w Nim dokonała”¹⁰

W tym dokonywaniu tajemnicy zbawienia brał udział także Duch Święty trzecia Osoba Trójcy Przenajświętszej, uczestnicząc we wszystkich wydarzeniach, przez które Bóg wyrażał swój stosunek do świata, do człowieka, jako Stwórca, Pan i Zbawiciel¹¹ Szczególniej ujawnił On siebie i swój zbawczy plan we współdziałaniu z Jezusem Chrystusem naszym Panem i Bogiem.

Zgodnie ze świadectwem proroków Starego Testamentu, ten który ma przyjść Zbawiciel Świata - Mesjasz Pan będzie działał na mocy Ducha Bożego: „I wyrosnie różdżka z pnia Jessego, wypuści się odrośl z jego korzeni. I spocznie na niej Duch Pański (...)”¹², „Oto mój sługa, którego podtrzymuję, Wybrany mój,

⁶ Tekst i komentarze. Red. A. L. Szafrński. Lublin 1994.

⁷ H. Mühlen. *Odnowa w Duchu Świętym*. Przekład Juliusz Zychowicz. Kraków 1997; A. Szafrński, J. Homerski, J. Kudasiewicz, B. Częsz, R. Karwacki, H. Paprocki, M. Górski, P. Jaskóła, F. Błachnicki, W. Hryniewicz, S. Napiórkowski, E. Sakowicz, A. Czaja, B. Nadolski, W. Nast, M. Rusecki, R. Kamiński, S. Szczepaniec - są to nazwiska polskich uczonych - teologów, występujących w pracy zbiorowej pod redakcją Marka Marczewskiego. *Duch, który jednoczy. Z innych teologów na uwagę zasługują*: L. Balter. *Duch Święty w świadomości i życiu Kościoła posoborowego*. AK 80: 1973 s. 162-170; *Duch Święty we współczesnej teologii katolickiej*. ZNKUL 75: 1976 z. 3 s. 57-67; *Zbawcza obecność Ducha Świętego w Kościele i świecie*. HD 3: 1974 s. 167-176; Cz. Bartnik. *Bierzmowanie Kościoła*. CT 48: 1978 z. 3 s. 19-31; A. Jankowski. „Duch Ojca” - „Duch Syna” *Znak* 10: 1974 s. 1227-1238; *Kyrios i Pneuma czyli teologia Zesłania Ducha Świętego W: Drogi Zbawienia*. Poznań 1970 s. 208-222; A. Krupa. *Duch Święty w Jezusie Chrystusie*. AK 80: 1073 s. 37-49; A. Nossol. *Duch Święty jako obecność Jezusa Chrystusa*. CT 50: 1980 fasc. 3 s. 5-23; B. Przybylski. *W owych dniach wyleję Ducha mego*. WD 4: 1980 s. 63-76; A. Słomkowski. *Prawda o Duchu Świętym na II Soborze Watykańskim*. AK 80: 1973 s. 59-73. M. Bigiel. *Jezus chrzci Duchem Świętym*. Łódź 1997; „*Duch Święty i jego obecność w Kościele*” *Mat. Komisji Duszpasterskiej Episkopatu Polski*. Katowice 1997.

⁸ RH 1.

⁹ A. Krupa. *Duch Święty w Jezusie Chrystusie* s. 37.

¹⁰ Tamże s. 37.

¹¹ Tamże.

¹² Iz 11, ln.

w którym mam upodobanie. Sprawilem, że Duch mój na Nim spoczął (...);¹³
„Duch Pana Boga nade mną, bo Pan mnie namaścił”¹⁴

Odkrywając zatem doniosłość Ducha Świętego w Jezusie Chrystusie, wchodzimy na drogę uchwycenia planu zbawienia, który Ojciec ofiarował człowiekowi w swoim Synu - zbawicielu Świata. To odkrywanie Ducha Świętego w Jego doświadczeniu, dokonuje się przez pośrednictwo Chrystusa, przez którego każdy człowiek może być i rzeczywiście jest wprowadzony w świat niedostępnej bliskości Ojca. Wynika stąd, że nie można oddzielać zadania Syna od misji Ducha Świętego.

Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000¹⁵ zauważa to, że „Chrystus uwydatnia rolę Ducha Świętego w samoudzielaniu się Boga i w odpowiedzi wiary, tak Duch Święty przygotowuje przyście Słowa i wprowadza Je w dzieje. Innymi słowy Duch Święty nie objawia niczego od siebie w sposób autonomiczny, lecz, jedynie [pozostając] w relacji do słowa życia”¹⁶

Odkrywając zatem Ducha Świętego w Jezusie Chrystusie, przez Niego z Nim i w Nim, budujemy swoją wiedzę wiary na doświadczeniu w horyzoncie Ducha Świętego. Czujemy wtedy solidarność z tym co mówi święty Paweł: „Nikt też nie może powiedzieć bez pomocy Ducha Świętego: Panem jest Jezus”¹⁷

2. DYSKURS PNEUMATOLOGICZNEJ DROGI DUCHA ŚWIĘTEGO W CHRYSZTUSIE KU CZŁOWIEKOWI

Nowy Testament charakteryzując Osobę Ducha Świętego powiada, że Duch Święty jest Duchem Chrystusa i przesłanką oraz środkiem poznania Trójcy Świętej. Duchowi Świętemu została powierzona misja uobecnienia w czasie Bożego planu miłości, który wychodząc od stworzenia świata, szczególnie człowieka uczynionego na „obraz i podobieństwo Boże” i „przemawiając przez proroków”, stopniowo ukazuje w dziejach Boży Logos¹⁸

¹³ Iz 42,1.

¹⁴ Iz, 61,1

¹⁵ Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie. Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Katowice 1997.

¹⁶ Tamże s. 59.

¹⁷ 1 Kor 12,3.

¹⁸ Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 s. 60.

Przyglądając się dyskursowi pneumatologicznej drogi Ducha Świętego w Chrystusie ku człowiekowi należy zauważyć, idąc za A. Jankowskim¹⁹, że Duch Święty porządkuje pierwotny chaos: „ziemia zaś była bezładem i pustkowiem: ciemność była nad powierzchnią bezmiarów wód, a Duch Boży unosił się nad wodami”²⁰ Duch Święty obdarza życiem „Gdy skryjesz swe oblicze wpadają w niepokój, gdy im oddech odbierasz, marnieją i powracają do swego prochu. Stwarzasz je, gdy ślesz swego Ducha i odnawiasz oblicze ziemi”²¹ Duch Święty stwarza człowieka: „wtedy to Pan Bóg ulepił człowieka z prochu ziemi i tchnął w jego nozdrza tchnienie życia, wskutek czego stał się człowiek istotą żywą”²² Duch Święty jest źródłem uzdolnień szczególnych w człowieku, jego natchnienia i mocy: „Rzekł więc faraon do swych dworzaków: <<Czyż będziemy mogli znaleźć podobnego mu człowieka, który miałby tak jak on ducha Bożego?>>²³ Duch Święty sprawia dodatnią przemianę moralną człowieka: „Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste i odnow w mojej piersi ducha niezwykłego! Nie odrzucaj od swego oblicza i nie odbieraj mi świętego ducha swego! Przywróć mi radość z Twojego zbawienia i wzmocnij mnie duchem ochoczym!”²⁴ Duch Święty udziela trwałych uzdolnień królom i prorokom: „Ciebie też opanuje duch Pański i będziesz prorokował wraz z nimi, i staniesz się innym człowiekiem”²⁵ Duch Święty jest przewodnikiem Ludu Bożego „Miałeś dla nich cierpliwość przez wiele lat i przestrzegałeś ich przez Ducha Twego za pośrednictwem Twoich proroków, lecz nie usłuchali. Wtedy wydałeś ich pod władzę obcych narodów”²⁶

Nowy Testament ukazuje nam przeto Ducha Świętego jako osobę Boską²⁷ Wymieniany jest na równi z Ojcem i Synem: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego”²⁸ Duch Święty pochodząc od Ojca i Syna jest różny od Ojca i Syna: „Gdy jednak przyjdzie Pocieszyciel, którego Ja wam pošlę od Ojca, Duch Prawdy, który od Ojca pochodzi, On będzie świadczył o Mnie”²⁹ Duch Święty wykazując działanie

¹⁹ A. Jankowski. Duch. Katolicyzm A-Z. Red. Z. Pawlak. Poznań 1987 s. 79-81.

²⁰ Rdz 1,2; por. Ps 33 (32), 6.

²¹ Ps 104 (103), 29 n.

²² Rdz 2, 7; por. Job 12, 10; Koh 12,7.

²³ Rdz 41, 38; por. W; 31, 3 nn; L6 1 1, 17. 25. 29; Sdz 15, 4.

²⁴ Ps 51 (50), 12-14.

²⁵ 1 Sm 10, 6 n; por. 2 Sm 23, 2; 2 Krl 2, 9. 15; Ez 2,2; 3, 12. 14.

²⁶ Ne 9, 30; por. Iz 63, 9n; Ag 2, 6; Za 7, 12.

²⁷ A. Jankowski. Zarys pneumatologii Nowego Testamentu. Kraków 1982 s. 27; por. M. Bednarz. Przyjdź i odnow nas. Kraków 1984; „Communio” (wyd. pol.) 43: 1988 nr 8 (całe poświęcone jest Duchowi Świętemu); Jan Paweł II. Dominum et Vivificantem; H. Mühlen. Odnowa w Duchu Świętym.

²⁸ Mt 28, 19; por. 2 Kor 13, 13.

²⁹ J 15, 26; por J 16, 8. 13-15; Rz 8, 27; Ef 2,18; 4, 4-6.

osobowe, zgłębia tajniki Boga, ma zamiary względem wiernych, chce ich obdarzyć łaskami, ustanawia w Kościele hierarchię, kieruje nią, troszczy się, mówi do Kościołów³⁰: „Nam zaś objawił to Bóg przez Ducha. Duch przenika wszystko, nawet głębokości Boga samego. Kto zaś z ludzi zna to, co ludzkie, jeżeli nie duch, który jest w człowieku? Podobnie i tego, co Boskie, nie zna nikt, tylko Duch Boży. Otóż myśmy nie otrzymali ducha świata, lecz Ducha który jest z Boga, dla poznania darów Bożych”³¹ Duch Święty mieszka w świątyni ludzkiego wnętrza jako Bóg³² „Czyż nie wiecie, żeście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was?”³³

To zamieszkiwanie Ducha Świętego w człowieku powoduje, że ludzie „*antropos*” stają się świątynią Boga; Boga w Trójcy Świętej Jedyne, ponieważ Duch Boży w nich mieszka, jak to pięknie mówi Apostoł Paweł w liście do Koryntian. Bóg zaś jest święty i uświęca człowieka. Apostoł mówi wręcz: „Czyż nie wiecie, że ciało wasze jest świątynią Ducha Świętego, który w was jest, a którego macie od Boga?”³⁴

Tak więc zamieszkiwanie Ducha Świętego w człowieku pociąga za sobą szczególną konsekrację całej jego osoby (Paweł Apostoł podkreśla tu jej wymiar cielesny) na podobieństwo świątyni. „Jest to konsekwencja uświęcająca powie”³⁵, sięgając do tego tekstu Papież Jan Paweł II. Konsekwencja ta „stanowi samą istotę zbawczej łaski, przez którą człowiek otrzymuje udział w trynitarnym życiu Boga”³⁶ W ten sposób idąc dalej za myślą papieża: „otwiera się w człowieku wewnętrzne źródło świętości, z którego pochodzi życie wedle Ducha”³⁷ Papież powtarzając słowa za świętym Pawłem z Listu do Rzymian mówi do zgromadzonych na Placu Świętego Piotra w Rzymie: „wy (...) nie żyjecie według ciała, lecz według Ducha, jeśli tylko Duch Boży w was mieszka” (8,9). Ten fragment Pawłowego listu staje się fundamentem nadziei na zmartwychwstanie ciała, bowiem „jeśli mieszka w was Duch Tego, który Jezusa wskrzesił

³⁰ Obszerniejsze informacje na ten temat: J. Stępień. Nauka Św. Pawła o człowieku. AK 66: 1963 s. 168-181; Kościół a kościoły w doktrynie Św. Pawła. RTK 11: 1964 s. 93-106.

³¹ 1 Kor 2, 10-11; por. 1 Kor 12, 4. 11; Rz 8, 26n; Dz 13, 2; 20, 28; Ef 4, 30; Ap 2,7; 22, 17; Por. A. Jankowski. Kyrios i Pneuma s. 208-222.

³² A. Jankowski. Sens trzech przerośni Pawłowych: „pierwsze dary” - „zadatek” - „pieczętowanie” (Rz 8, 23; 2 Kor 1, 22; 5,5; Ef 1,13n; 4,30) SSHT 4: 1971 s. 23-37; Duch Święty a zmartwychwstanie ciała. Kres posłannictwa eschatologicznego Trzeciej Osoby według Św. Pawła. Cz ST 1: 1973 s. 63-75; G. Wagner. Zrozumieć Pawła Apostoła. WDr 6: 1984 s. 3-13.

³³ 1 Kor 3,16; por. R. Łukaszyk. J. Szlaga. Duch Chrystusa. Encyklopedia Katolicka. T. 4. Lublin 1983 s. 281-282.

³⁴ 1 Kor 6, 19.

³⁵ Jan Paweł II. Wierzę w Ducha Świętego. Watykan 1992; przedruk z katechezy środowej 20 marca 1991 roku znajduje się w: Duch Święty i jego obecność w Kościele. Katowice 1997 s. 219.

³⁶ Tamże.

³⁷ Tamże.

z martwych, to Ten, co wskrzesił Chrystusa z martwych, przywróci do życia wasze śmiertelne ciała mocą mieszkającego w was swego Ducha” (Rz 8,11).

Poprzez obecność Ducha świętego tak oto człowiek „chrześcijan wchodzi w szczególną relację z Bogiem, która rozszerza się na wszystkie relacje międzyosobowe w sferze rodzinnej i społecznej”³⁸ „Nie zasmucajcie Bożego Ducha Świętego” (Ef 4, 30), upominał Paweł apostoł, kierując się tą właśnie prawdą objawioną, prawdą o Osobie zamieszkującej duszę, którą zasmuca każdy grzech, bo każdy grzech sprzeciwia się miłości: „Dlatego powiadam wam: Każdy grzech i bluźnierstwo będą odpuszczone ludziom, ale bluźnierstwo przeciw Duchowi Świętemu nie będzie odpuszczone”³⁹ Dlaczego?, bo „Bluźnierstwo przeciw Duchowi Świętemu polega więc w konsekwencji na radykalnej odmowie przyjęcia tego odpuszczenia, którego wewnętrznym szafarzem jest Duch Święty, a które zakłada całą prawdę nawrócenia, dokonanego przezeń w sumieniu”⁴⁰ Dopowiedzeniem poszerzającym wykładnię cytowanego tekstu, niech będzie dalszy komentarz do Grzech przeciw Duchowi Świętemu w wykładni encykliki „Dominum et Vivificantem” Jana Pawła II: „Ci, którzy pozwalają się Duchowi Świętemu <<przekonać o grzechu>>, pozwalają się również <<przekonać o sprawiedliwości i o sądzie>>. Duch Prawdy, który dopomaga ludziom ludzkim sumieniom - poznawać prawdę grzechu, równocześnie też sprawia, że poznają prawdę tej sprawiedliwości, jaka wkroczyła w dzieje człowieka wraz z Jezusem Chrystusem”⁴¹

3. OD CZŁOWIEKA KU „DYNAMIS” DZIAŁAJĄCEJ MOCY DUCHA ŚWIĘTEGO W JEZUSIE CHRYSZTUSIE

W Starym Testamencie Prorocy przepowiadali szczególną działalność Ducha Pańskiego w osobie i w czasach Mesjasza⁴²: „I wyrosnie różdżka z pnia Jessego, wypuści się odrośl z jego korzeni. I spocznie na niej Duch Pański”⁴³ Historia Starego Testamentu i występujące w niej zapowiedzi Mesjańskie spełniają się zatem w osobie Chrystusa, poczętego mocą Ducha Świętego: „Gdy powziął tę myśl, oto anioł Pański ukazał mu się we śnie i rzekł: <<Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej Małżonki; albowiem z Ducha

³⁸ Tamże s. 220.

³⁹ 1 Kor 6,19.

⁴⁰ Grzech przeciw Duchowi Świętemu w wykładni encykliki „Dominum et Vivificantem” s. 215.

⁴¹ Tamże s. 217; por. K. Romaniuk. Duch Święty s. 282 - 283.

⁴² L. Stachowiak. Duch Boży. Encyklopedia Katolicka. T. 4. Lublin 1983 s. 280-281.

⁴³ Iz 11,1n por. Iz 32,15; 42,1; 59, 21; 61,1; Ez 11,19; 36, 26n; 37, 5; 39, 29; J13,1n; Za 12, 10.

Świętego jest to, co się w Niej poczęło⁴⁴ Duch Święty, staje się przeto dynamizmem działającej Mocy, towarzyszącej Jezusowi podczas całej Jego misji.

Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w oficjalnym dokumencie pt.: „Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie”⁴⁵, pisze, że „Duch Święty w <<pełni czasów>>, doprowadza do szczytu samoudzielania się Boga dokonane w przyjęciu ludzkiej postaci przez Syna Bożego w łonie Dziewicy Maryi (por. Łk 1, 35). Jezus zawdzięcza Duchowi Świętemu biologiczny początek, dlatego w Credo wyznaje się: „Począł się z Ducha Świętego”⁴⁶ W Jezusie realizuje się zatem w pełni plan Boży polegający na połączeniu się z człowiekiem w celu przebóstwienia go, dzięki czemu można powiedzieć, że w mocy Ducha Świętego, Jezus jest doskonałą jednością między człowiekiem i Bogiem: „W tajemnicy Wcielenia osiąga swój zenit dzieło Ducha, który daje życie. Nie można było bardziej dać tego życia, jakie jest w Bogu, niż czyniąc je życiem Człowieka, którym jest Chrystus w swym człowieczeństwie przyjętym przez słowo w unii hipostatycznej. Równocześnie zaś, wraz z tajemnicą wcielenia, otwiera się w nowy sposób źródło tego Bożego życia w dziejach ludzkości: Duch Święty. Słowo, Pierworodny wobec każdego stworzenia staje się pierworodnym między wielu braćmi i w ten sposób staje się Głową Ciała, którym jest Kościół zrodzony na krzyżu i objawiony w dniu Pięćdziesiątnicy w Kościele zaś Głową ludzkości: ludzi wszystkich narodów i ras, wszystkich krajów i kultur, wszystkich języków i kontynentów, wszystkich powołanych do zbawienia. Słowo stało się ciałem... w Nim było życie, a życie było światłością ludzi... Wszystkim, którzy je przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi. To wszystko dokonało się - i stale dokonuje - za sprawą Ducha Świętego”⁴⁷

W chwili wcielenia Bóg Ojciec „utworzył swemu Synowi ciało, by było godnym darem złożonym w ofierze krzyżowej (Hbr 10, 5 - 10). Syn Boży zaś „Istniejąc w postaci Bożej (...) ogołocił samego siebie przyjąwszy postać sługi” (Flp 2, 6-7)”⁴⁸ Wcielenie zatem jak pisze A. Krupa „było najważniejszym wydarzeniem w historii zbawienia. W nim sam Syn Boży stawał się Człowiekiem i Zbawicielem świata. W nim urzeczywistniały się wszystkie przepowiednie i obietnice dane Izraelowi. Na pierwszym więc miejscu (idąc śladem cytowanego autora) Pismo Święte podkreśla, że Jezus jest zapowiedzianym Królem Mesjaszem: „Będzie On wielkim i będzie nazwany Synem Najwyższego, a Pan

⁴⁴ Mt 4,1; por. Łk 1, 35.

⁴⁵ Pełna jest ziemia twego Ducha, Panie. Katowice 1997 s. 60.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ Tamże s. 60-61.

⁴⁸ Krupa, jw. s. 41.

Bóg da Mu tron Jego Ojca Dawida. Będzie panował na domem Jakuba na wieki” (Łk 1, 32-33)⁴⁹

Moment „w którym Syn Boży stawał się Synem Człowieczym, Ojciec uczynił Go Królem i przekazał Mu władzę nad Ludem swoim. Duch Święty współdziałając z Ojcem nappełnił Chrystusa sobą. Aktem tym namaścił Go i jednocześnie objawił, że Syn Boży zrodzony z Maryi, będzie swą świętością równy Ojcu i prawdziwym Synem Bożym”⁵⁰ Namaszczenie królewskie, które wówczas Chrystus otrzymał: „Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc najwyższego Cię osłoni. Dlatego też święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym”⁵¹ Namaszczenie to od Ducha Świętego pochodzące, udzieliło Chrystusowi całej pełni wszelkich darów mesjańskich. Uczyniło Go Królem i Prorokiem, Kapłanem i Zbawicielem Świata.

Dopiero tam, - jak sądzi A. Nossol - gdzie do głosu dochodzi logos - sarx „chrystologia odpada razem z ziemskim mianowaniem Jezusa na Mesjasza, także akt udzielania mu Ducha Świętego”⁵² Jezus, „nie przestaje jednak być szczególnie wybranym nosicielem Ducha Świętego. U św. Pawła i św. Jana jest już wiekuisty Syn nie odbiorca, lecz nosicielem i dawcą Ducha Świętego tak jak sam Bóg (por. np. Rz 8,9), gdzie identyfikowany jest Duch Boży i Duch Chrystusa, lub gdzie Jezus żegnając się z Apostołami przekazuje im Ducha Świętego” (J 20, 22 nn)⁵³

Wspomniana już Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, zwraca szczególną uwagę na dwa fundamentalne momenty w relacji pomiędzy Duchem Świętym i Chrystusem: „przed Paschą Duch Święty zostaje dany Jezusowi; po śmierci i zmartwychwstaniu Jezus daje Ducha Świętego, zapoczątkowując w ten sposób czas eschatologiczny, który charakteryzuje pielgrzymowanie Kościoła w naszej historii”⁵⁴ Dlatego zdaniem Komisji „Jezus Chrystus, Słowo Boże wcielone, istnieje w swej historycznej konkretności za sprawą Ducha Świętego. Już od momentu poczęcia Jezus jest namaszczony przez Ducha Świętego. Jednak [dopiero] podczas chrztu ukazuje się to namaszczenie w swej najprawdziwszej rzeczywistości: Jezus jest ustanowiony Synem Boga dla nas i dla naszego zbawienia. On jest Mesjaszem”⁵⁵ Tak więc dynamizm działającej mocy Ducha Świętego i Jego szczególnej bliskości wobec Jezusa zaznacza się również podczas chrztu otrzymanego z rąk Jana nad wodami

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Łk 1, 35.

⁵² A. Nossol. Duch Święty s. 7.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ Tamże.

Jordanu (Mt 4, 1; Łk 4, 14; Mk 1, 9-11; por Mt 3, 11; „On was chrzcic będzie Duchem Świętym i ogniem”; J 1, 33; Łk 10, 21; Dz 10, 28)⁵⁶

Wspomniany już wcześniej Biskup Nossol, próbując wyjaśnić radykalizację chrześcijańskiej proegzystencji odwołuje się do W. Kaspera („Jezus der Christus”), pisząc za nim, że „historyczna skuteczność Ducha Świętego znajduje swój cel i miarę w Jezusie Chrystusie. On różni się od innych nosicieli Ducha nie tylko stopniowo, ale i jakościowo; jest nie tylko we władaniu Ducha Bożego, lecz także - jak wiemy - z Ducha jest zrodzony i stworzony (por. Mt 1, 18. 20; Łk 1, 35). W czasie chrztu w Jordanie zostaje namaszczone Duchem Świętym (por. Mk 1,10) i cała Jego późniejsza działalność jest też naznaczona Duchem (Łk 4,14.18; 5,17; 6,19;10, 21 i in.). Duch nie tylko na Nim spoczywa (Łk 4, 18) lecz także ponagla Go do działania (Mk 1, 12). Przede wszystkim zaś Jego cuda, jako antycypacja nowego stworzenia, są efektem przebywającego w Nim Ducha (Mt 12,18-21; Łk 5,17; 6,19). „W Duchu” oddaje się On wreszcie Ojcu na krzyżu (Hbr 9, 14); mocą Ducha zostaje wzbudzony z martwych (Rz 1, 4; 8,11;1 Tm 3,16) jako żyjąca istota duchowa (1 Kor 15, 45). Skoro więc Duch (Pneuma) jest sposobem istnienia Pana (Kyrios), dlatego też mógł św. Paweł Kyrios i Pneuma prawie utożsamiać (2 Kor 3,17)”⁵⁷

Wracając zatem do chrztu trzeba powiedzieć, że wydarzenie to jest o tyle ważne, gdyż staje się ono początkiem misji zbawczej Chrystusa, inicjującej dzieło zbawienia. Wydarzenie chrztu staje się publicznym wyrazem, dokonującym się na oczach „całego ludu” (Mt 3, 5n; Łk 3, 21). Ma ono wielu świadków, jak „Duch Święty w postaci cielesnej niby gołębica zstąpił na Niego, a z nieba odezwał się głos: „Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie” (Łk 3 22). Aktem tym - pisze A. Krupa - „Bóg Ojciec publicznie i w sposób uroczysty dał poznać ludowi, że Chrystus jest Jego Synem i że Jemu zawierzył misję dokonania zbawienia świata. Równocześnie św. Jan, największy z proroków, nie tylko dał „świadcstwo, że On jest Synem Bożym” (J1, 34), ale nawiązując do przepowiedni Izajasza, że Sługa Boga będzie „jak Baranek na rzeź prowadzony” (53, 7) wskazał na Chrystusa: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata” (J1, 29)”⁵⁸

Od tego momentu dopowiada Komisja Teologiczna „Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie”, każde działanie Jezusa będzie „aktualizacją” mocy Ducha Świętego, który poprowadzi Zbawiciela, prawie jakby za rękę, w kierunku Jego dzieła zbawczego. Tak więc pierwszym aktem Ducha Świętego po chrzcie będzie „wyprowadzenie Jezusa na pustynię w celu przeprowadzenia walki z Szatanem

⁵⁶ T Dąbek. Duch Święty sprawcą nowej ewangelizacji. W: „Duch Święty i jego obecność w Kościele” s. 225-241; por. A. Jankowski. Duch Odnowiciel. Szczególny aspekt eschatologicznego posłannictwa Ducha Świętego. An Crac 4: 1972 s. 125-145, 129.

⁵⁷ A. Nossol. Duch Święty a odnowienie świata. W: Duch Święty i Jego obecność w Kościele s. 77-79.

⁵⁸ A. Krupa. Duch Święty s. 43.

i zwyciężenia go (por. Mt 4, 1-11 i par.). Duch Święty objawia się w życiu publicznym Jezusa jako siła wyzwalamąca z mocy zła, jak w cudach, i jako głoszenie oraz świadectwo jedyności i ostateczności objawienia Jezusa (por. Łk 4, 18 - 21 ; J 3, 34). W sposób szczególny ewangelista Łukasz wyrazi tę relację pomiędzy Duchem Świętym i Jezusem w Jego modlitwie do Ojca. Hymn radości, jak nazywa się tę modlitwę Jezusa, została wprowadzona przez Ewangelistę słowami: „W tej właśnie chwili Jezus rozradował się w Duchu Świętym” (Łk 10, 21), na świadectwo, że w relacji Jezusa z Ojcem jest zawsze obecny Duch Święty”⁵⁹

Cała zbawcza działalność Jezusa świadczy wymownie o tym, że „nikt w historii zbawienia, tak jak On nie posiadał nigdy Ducha Świętego. Duch Święty był zawsze z Nim i w Nim. On miał Go nie tylko w „niezmierzonej obfitości” (J 3, 34), ale po prostu był On Jego Duchem. Będąc bowiem w postaci Sługi, był jednocześnie Synem Bożym. Dlatego, jak On zawsze „jest w Ojcu a Ojciec w Nim” (J 14,10), tak też zawsze z Nim jest Duch Święty a On w Duchu”⁶⁰

W szczególniejszy sposób Duch Święty współdziałał jednak z Jezusem w czasie Jego męki, śmierci i zmartwychwstania. Były to najważniejsze chwile naszego zbawienia. Całe ich współdziałanie skupiło się wówczas nad człowieczeństwem Chrystusa. Przyszedł On bowiem na świat, „aby przez tajemnice swego ciała uwolnić człowieka z grzechu” (KK, n. 55).

Według Listu do Hebrajczyków (9, 14-15) Duch Święty „doprowadził Chrystusa do Jego odkupieńczej śmierci, przez co dusza prawdziwej ofiary jest ofiarą z samego siebie. Chrystus więc „ofiarował samego siebie” (w. 14) Bogu przez wspaniałomyślne wypełnienie Jego woli (por. Hbr 10, 4-10), co dokonało się pod wpływem Ducha Świętego i Jego mocą. On zainspirował i podtrzymał ofiarę Chrystusa, ponieważ On był u początków Jego ofiarnej miłości do Boga i do ludzi, Jego braci”⁶¹ Duch Święty, którym Ojciec ożywił i uwielbił Jezusa, daje świadectwo, że w Nim mamy życie Boże. „Jezus Chrystus jest Tym, który przeszedł przez wodę i krew i Ducha, nie tylko w wodzie, lecz w wodzie i we krwi. Duch daje świadectwo, bo <Duch> jest prawdą (...) jest to świadectwo Boga, które dał nam życie wieczne, a to życie jest w Jego Synu”⁶²

Moc sprawcza dynamizmu działającej mocy Ducha Świętego jest zatem obecna i skuteczna w całym życiu Jezusa w tym również w Jego zmartwychwstaniu. Sięgając do tekstu Komisji trzeba powiedzieć, że „to Ojciec wskrzesza Jezusa (por. Rz 8, 11; 1 Kor 6, 14; ...), ale to dokonuje się według Ducha Świętego, ponieważ „zabity wprowadzie na ciele, ale powołany do życia Duchem” (1 P 3, 18), podobnie jak zresztą będzie z naszym zmartwychwstaniem

⁵⁹ Tamże.

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ Pełna jest ziemia Ducha, Panie s. 63.

⁶² 1 J 5, 6-11; Krupa, jw. s. 46.

które jest prostą konsekwencją zmartwychwstania Chrystusa” (por. Rz 8, 11). „Mesjańskie wyniesienie Chrystusa w Duchu Świętym osiąga w Zmartwychwstaniu swój zenit. Równocześnie objawia się On jako Syn Boży pełen mocy” (DeV 24). Duch sprawiający narodzenie Jezusa jest tym samym, który Go wskrzesza z martwych, ustanawia Go „ostatnim Adamem”, człowiekiem ostatecznym, czyniąc Go ze swej strony „Duchem dającym życie” (1 Kor 15,14)⁶³

Odtąd zmartwychwstały mocą Ducha Świętego Chrystus, może działać w swoich uczniach, a oni - w Chrystusie - mogą doświadczać mocy Parakleta w swoim życiu. Właśnie Paraklet Odtąd będzie przekonywał świat o jego winie i niezdolności do wierzenia w Boga, uobecniając ciągle Chrystusa i ofiarę jedności z Ojcem (por. J 16, 8).

4. EPILOG PNEUMATYCZNEJ OBECNOŚCI DUCHA ŚWIĘTEGO W JEZUSIE

Zakończeniem tej próby ponownego odkrycia Ducha Świętego niech będzie epilog, w którym zostanie jeszcze przywołane nauczanie o Duchu Świętym, osłaniającym całe ziemskie życie Jezusa, jak i życie Jezusa uwielbionego, posyłającego wierzącym swego Ducha. W tym epilogu niech zatem zostaną przywołane pierwsze wieki chrześcijaństwa, gdzie nauka o Duchu Świętym staje się przedmiotem kazań i katechezy. Święty Bazyli po przypomnieniu, że w dziejach zbawienia „wszystko dokonało się za pośrednictwem Ducha Świętego”, zatrzymuje się szczególnie przy Jezusie i stwierdza: „Najpierw był On z samym ciałem Pana, stając się nieodłącznym krzyżem... W rezultacie każde działanie Chrystusa dokonało się pod opieką Ducha Świętego. Był On obecny, gdy Chrystus był kuszony przez demona... Był również nieodłącznie obecny, gdy Ten dokonywał cudów... Po powstaniu z martwych nie opuścił Go, albowiem w celu odnowienia człowieka i dania mu na nowo utraconej łaski tchnienia Bożego, tchnąc w uczniów cóż mówi? Przyjmijcie Ducha Świętego! Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane (J 20, 22-23)” (O Duchu Świętym XVI, 39)⁶⁴

Św. Grzegorz z Nazjanzu wyraża się jeszcze precyzyjniej: „Chrystus się rodzi, Duch Święty idzie przed Nim. Chrystus przyjmuje chrzest, Duch Święty daje świadectwo. Chrystus jest kuszony, Duch Święty prowadzi Go i nie

⁶³ Pełna jest ziemia Ducha, Panie s. 63.

⁶⁴ Tamże s. 66.

opuszcza. Chrystus czyni cuda, Duch Święty idzie z Nim. Chrystus wstępuje do nieba, Duch Święty przejmuje następstwo” (Mowy XXXI, 29 [Pax 1967 s. 360])⁶⁵

Ostatecznym celem wcielenia, oprócz uwielbienia Ojca, jest więc przekazanie Ducha Świętego ludziom: „Z tego przekleństwa Prawa Chrystus nas wykupił... , abyśmy przez wiarę otrzymali obiecanego Ducha” (Ga 3,13-14). Do tej myśli nawiązuje św. Atanazy (zm. 373), który stwierdza lapidarnie: „Słowo przyjęło ciało, abyśmy mogli przyjąć Ducha Świętego: Bóg stał się nosicielem ciała, aby człowiek mógł stać się nosicielem Ducha” (Mowa o wcieleniu Słowa 8)⁶⁶ Podobnie mówi Szymon „Nowy Teolog”: „To było celem i przeznaczeniem całego dzieła naszego zbawienia dokonanego przez Chrystusa: aby wierzący otrzymali Ducha Świętego” (Katechezy VI)⁶⁷ Inny mistyk późnobizantyjski, Mikołaj Cabasilas (zm. ok. 1397/1398), zastanawia się: „Jaki właściwie jest cel cierpień Chrystusa, Jego nauczania i Jego działania? Gdy się to rozpatruje w odniesieniu do nas, to nie jest to nic innego jak zstąpienie Ducha Świętego na Kościół” (Wyjaśnienie świętej liturgii 37)⁶⁸

W związku z powyższym spotkaniem się z Ojcami starożytnego Kościoła i ich refleksją teologiczną, Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, w punkcie „Ukrzyżowany zmartwychwstały rozdaje Ducha”, pisze: „Ponieważ Duch Święty jest namaszczeniem Chrystusa, Chrystus - Głowa Ciała - rozlewa Go na swoje członki, aby je karmić, uzdrawiać, ustalać ich wzajemne funkcje, ożywiać, posyłać, by dawały świadectwo, włączać je do swojej ofiary składanej Ojcu i do swojego wstawiennictwa za cały świat. Przez sakramenty Kościoła Chrystus udziela członkom Ciała Ducha Świętego i Uświęciciela (KKK 739)”⁶⁹

Zatem by postawić tę cudzysłowową kropkę nad „i” w interesującej nas kwestii dobrze będzie przywołać jeszcze echo św. Cyryla Aleksandryjskiego (zm. 444), który stwierdza wprost, że: „Przekazywanie Ducha Świętego, daje człowiekowi łaskę bycia ukształtowanym według pełni obrazu natury Bożej” i „Ten, który przyjmuje obraz Syna, czyli Ducha Świętego, tym samym posiada w pełni Syna i Ojca, którzy są w Nim” (Skarbiec nauk o Świętej i współistotnej Trójcy 13)⁷⁰

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ Tamże s. 66-67.

⁶⁷ Tamże.

⁶⁸ Tamże.

⁶⁹ Tamże s. 67-68.

⁷⁰ Tamże s. 70.